

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 5Co/77/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7823200806
Dátum vydania rozhodnutia: 15. 05. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zuzana Stolárová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2025:7823200806.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zuzany Stolárovej a členiek JUDr. Slávky Zborovjanovej a JUDr. Danice Hovančákovej v spore žalobcu: A. B., nar. X.X.XXXX, bytom C. D. XXX, zastúpeného Advokátskou kanceláriou prof. JUDr. Ján Klučka, CSc, s.r.o, so sídlom v Košiciach, Ku Potoku 4, IČO: 54 725 542, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom Bratislava, Pribinova 2, IČO: 00 151 866, o zaplatenie nemajetkovej ujmy v peniazoch, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Rožňava zo dňa 14. februára 2024 č.k. 1C/37/2023-118

rozhodol:

P o t v r d u j e rozsudok vo výrokoch I. a III.

Žalobcovi p r i z n á v a proti žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

o d ô v o d n e n i e:

1. Okresný súd Rožňava (ďalej aj súd prvej inštancie alebo aj súd) napadnutým rozsudkom zaviazal žalovaného k povinnosti zaplatiť žalobcovi sumu 2.000 EUR (I.), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II.) a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (III.). Rozhodol tak žalobe, ktorou sa žalobca domáhal peňažnej náhrady vo výške 10.000 EUR, ktorá mu bola spôsobená v dôsledku porušenia práva Európskej únie, keď ako príslušník Hasičského zboru SR pracoval nad dovolený rozsah týždenného pracovného času stanoveného právom Európskej únie.

2. Vec právne posúdil podľa čl. 7, čl. 144 Ústavy SR, § 3 CSP, príslušných článkov smernice EPaR 2003/88/ES, príslušných ustanovení zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbere v platnom znení (ďalej aj ZoHaZZ), § 11, § 13 ods. 1 až 3 Občianskeho zákonníka. Súd zhodnotil, že je viazaný medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Právo na náhradu škody spôsobenej porušením práva Únie patrí medzi všeobecné zásady komunitárneho práva, ktoré vyplývajú priamo z judikatúry SDEÚ bez ohľadu na vnútroštátnu právnu úpravu a odráža základné vlastnosti komunitárneho práva - zásadu prednosti a priameho účinku, tiež povinnosť aplikovať normy komunitárneho práva ex officio. Členské štáty sú povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcim im zo Zmluvy alebo z činnosti Spoločenstva a zdržať sa akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov Zmluvy alebo ohroziť reálny účinok komunitárneho práva. Slovenská republika v zastúpení MV SR predstavuje garanta riadnej transpozície smernice Európskej únie do slovenského právneho poriadku, pokiaľ ide o nezarátanú pracovnú pohotovosť hasiča na pracovisku počas jej neaktívnej činnosti do pracovného času. Naplnením vymenovaných predpokladov zodpovednosti členského štátu za vzniknutú škodu vzniká poškodenej fyzickej alebo právnickej osobe nárok na náhradu škody, o ktorej rozhoduje vnútroštátny súd. Nestotožnil sa ani s namietaným nedostatkom pasívnej vecnej legitímácie. Sporová vec sa týka porušenia práva únie

pre absentujúcu, resp. nesprávnu transpozíciu smernice do ZoHaZZ, čo je výsledkom zákonodarného a legislatívneho procesu, ktorý je vylúčený z pôsobnosti zákona č. 514/03 Z.z., zohľadňujúc existujúcu vnútroštátnu právnu úpravu pri rešpektovaní princípu ekvivalencie a efektivity. Niet ale prekážok, aby pasívne vecne legitimovaným subjektom v takomto konaní voči štátu bola Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR ako orgán do pôsobnosti ktorého spadá aj HaZZ, ktorý orgán bol tiež garantom právnej úpravy vykonanej ZoHaZZ. Ide o priamu zodpovednosť členského štátu a táto existuje bez ohľadu na to, ktorý verejný orgán sa porušenia práva únie dopustil.

3. Nesúhlasil ani s námietkou, aby sa na daný prípad neaplikovala označená smernica, keď v kontexte tejto námietky poukázal na závery SDEÚ v rozsudku Fuß. Článok 6 písm. b) smernice predstavuje pravidlo sociálneho práva únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník a ktoré členským štátom ukladá povinnosť stanoviť 48-hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa nadčasy, od ktorej úpravy sa nemožno v žiadnom prípade odchýliť pokiaľ ide o také činnosti, akou je činnosť hasičov, o ktorú ide vo veci samej, hoc by k tomuto došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka (tiež rozsudok Pfeiffer a ďalšie). Podľa SDEÚ je rozhodujúcim faktorom pre posúdenie, či sú naplnené charakteristické znaky pojmu pracovný čas v pohotovostnej službe, ktorú pracovník skutočne vykonáva na svojom pracovisku, skutočnosť, že je povinný byť fyzicky prítomný na mieste určenom zamestnávateľom a byť mu k dispozícii, aby v prípade potreby mohol okamžite poskytnúť primerané služby. Bez vplyvu na porušenie článku 6 písm. b) smernice je preto aj skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť je vyplácaná odmena. Súdny dvor už rozhodol, že členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti čl. 6 písm. b) smernice tak, že uplatnenie tohto nároku budú viazať na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzia. Okrem toho Súdny dvor rozhodol tiež, že čl. 6 písm. b) smernice má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi.

4. Súd po vykonanom dokazovaní dospel k názoru, že služobná pohotovosť, ktorú žalobca vykonáva, nie je výkonom štátnej služby, nakoľko odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, že k nej bude povolán. Ustanovenie § 122 ZoHaZZ potom upresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, "takéto vykonávanie štátnej služby je štátnou službou nadčas" (ods. 2) a § 91 ods. 1 ZoHaZZ tiež uvádza, že "štátnou službou nadčas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2". Existujúca právna kvalifikácia služobnej pohotovosti sa premieta aj do spôsobu jej finančného odmeňovania, ktorý nemá povahu služobného platu. Ustanovenie § 103 ZoHaZZ výslovne uvádza, že zatiaľ čo služobný plat tvoria zložky služobného príjmu uvedené v jeho odseku 1 (vrátane tarifného platu a jeho príplatkov), za výkon služobnej pohotovosti patrí hasičovi peňažná náhrada v štátnej službe (ods. 5 ustanovenia § 103 v spojení s ustanovením § 122 ods. 1 ZoHaZZ). V konaní pritom nebolo sporné, že žalobca v posudzovanom období po zohľadnení služobného pracovného času a nariadenej služobnej pohotovosti pracoval nad rámec 48-hodinového pracovného týždňa určeného čl. 6 písm. b) smernice, čím dochádza k porušeniu práva Únie a toto porušenie je dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou SDEÚ v danej oblasti. Z judikatúry SDEÚ totiž jasne vyplýva, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu "pracovný čas" v zmysle smernice. Otázka súvisiaca s pojmom "pracovný čas" v zmysle smernice neponecháva priestor na akékoľvek pochybnosti o tom, že žalobca pracoval nad stanovený limit v zmysle čl. 6 písm. b) smernice a že medzi porušením čl. 6 písm. b) smernice a ujmom, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času, na ktorý by mal žalobca nárok (ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený týmto ustanovením dodržaný) a ktorý by mohol využiť podľa vlastnej vôle, existuje príčinná súvislosť. Aj keď SDEÚ rešpektuje zásadu, že poškodená osoba pod hrozbou toho, že sama bude musieť znášať škodu, musí tiež vyvinúť primerané úsilie, aby obmedzila výšku škody, súčasne berie na zreteľ, že výkon práva na náhradu škody priznávaných jednotlivcom ustanoveniami práva únie by bol znemožnený alebo sťažený, pokiaľ by ich návrhy na náhradu škody museli byť čo i len čiastočne zamietnuté z dôvodu, že nevyužili všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, aj keby to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to nebolo od nich možné rozumné vyžadovať. Nemožno považovať za primerané žiadať od pracovníka, aby na účely uplatnenia svojho nároku na získanie náhrady škody najprv podával žiadosť zamestnávateľovi, pretože takáto požiadavka by bola v rozpore so zásadou efektivity. Súd konštatoval, že žalobca bol ukrátený v nemajetkovej sfére o čas odpočinku, ktorý mohol stráviť s blízkymi, fyzicky i psychicky regenerovať. V súlade s princípom rovnocennosti komunitárneho a vnútroštátneho práva, súd aplikoval ustanovenia o nároku na náhradu nemajetkovej ujmy priznávanej fyzickým osobám v prípade zásahu do ich osobnostných práv v zmysle

§ 13 v spojení s § 11 OZ zohľadniac pri určení výšky náhrady kritéria stanovené zákonom a vyplývajúce z judikatúrnej praxe.

5. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nie je zákonnou úpravou vymedzený reštriktívne, teda tak, aby ho bolo možné priznať len za vopred definované následky. Aj v zmysle § 13 ods. 2 OZ náhradu nemajetkovej ujmy možno priznať z dôvodov demonštratívne uvedených, ktoré však nepredstavujú ohraničený výpočet prípadov, u ktorých nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vzniká. Teda nevyžaduje sa iba splnenie podmienky zníženia dôstojnosti fyzickej osoby, či jej vážnosti v spoločnosti, ako to tvrdí žalovaný, ale môže ísť aj o iné vážne následky na osobnostných právach dotknutého jedinca. Žalobca svoj nárok spájal s porušením nároku na odpočinok, a preto súd posudzoval tento nárok ako nemajetkovú ujmu, čo zohľadňuje aj zábery normotvorcu smernice rady 89/391/EHS a tiež smernice rady 2003/88/ES. Uvedené smernice boli prijaté v záujme zamedzenia výskytu pracovných úrazov a chorôb z povolania, ich cieľom bolo zaviesť alebo zlepšiť preventívne opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a zaistiť vyšší stupeň ich ochrany, ktorý cieľ sa nemal podriaďovať ekonomickým úvahám. Všetci pracovníci by mali mať primeranú dobu odpočinku, pričom pojem odpočinok sa musí vyjadriť v jednotkách času, t.j. dňoch, hodinách, resp. ich častiach, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe, ani spolupracovníkom alebo iným osobám, a že si ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie. Žalobca v dôsledku takého rozvrhu pracovného času, ktorý bol v rozpore s právom Únie, prišiel o voľný čas, ktorý by inak venoval rozvíjaniu osobných, rodinných, priateľských vzťahov i fyzickej a psychickej relaxácii. Nerešpektovaním čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES pri rozvrhovaní pracovného času žalobcu, došlo k zásahu do práv žalobcu na vedenie súkromného, rodinného života i do práva na ochranu jeho zdravia, za ktorý zásah mu patrí nárok na primerané odškodnenie. Vzhľadom na formu zásahu, ktorá sa považuje v zmysle judikatúry SDEÚ za závažný zásah do práv, keď ide o nevratný stav straty niekoľkých stoviek hodín voľného času a času potrebného na regeneráciu pracovných síl, len samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením, a práve peňažná náhrada predstavuje spôsobilé odškodnenie takto vznikutej ujmy (rozsudok KS Košice sp. zn. 2Co/1/2020 zo dňa 19.11.2020). Bolo na rozhodnutí žalobcu, aké právne prostriedky ochrany osobnosti použije, či mu postačí konštatovanie porušenia jeho práv, alebo sa bude domáhať stanovenia dodatočného náhradného voľna, prípadne náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Z podanej žaloby mal súd za jednoznačne preukázané, že žalobca sa domáhal náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 10.000 EUR. Súd sa na základe uvedeného nestotožnil s tvrdením žalovaného, že žalobca sa priklonil k udeleniu dodatočného náhradného voľna, nakoľko uvedená skutočnosť nevyplývala ani z jedného vyjadrenia žalobcu, ani zo samotnej žaloby.

6. Nemajetková ujma je taká ujma, ktorá sa premieta do psychickej sféry fyzickej osoby, a do jej postavenia v spoločnosti. Takáto ujma sa bezprostredne nepremieta do fyzickej integrity ani do majetkovej sféry fyzickej osoby. Treba ju dôsledne odlišovať od majetkovej ujmy vznikutej ako priamy dôsledok zásahu do telesnej integrity fyzickej osoby. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu. Náhrada nemajetkovej ujmy poskytuje najúčinnnejšiu občianskoprávnou ochranu osobnosti fyzickej osoby. Súčasťou práva na ochranu osobnosti je právo na súkromie a rodinný život. Posúdenie výšky nemateriálnej ujmy je závislé od úvahy súdu. Súd vo svojom rozhodnutí musí uviesť dôvody, pre ktoré bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v konkrétnej výške. I keď výška nemateriálnej ujmy je predmetom voľnej úvahy súdu, táto úvaha sa musí opierať o preskúmateľné hľadiská. Výška náhrady nemajetkovej ujmy je určovaná základnými zákonnými kritériami, a to predovšetkým závažnosťou vznikutej ujmy a okolnosťami za ktorých k porušeniu práva došlo. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú, pritom nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba. Samotná závažnosť ujmy v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch, súd musí prihliadnúť aj na okolnosti za ktorých k porušeniu práva došlo. Žalobca skutočne vykonáva náročnú prácu nad čas povolený právom únie, ktorá vyžaduje aby bol nepretržite dostupný a plne k dispozícii svojmu zamestnávateľovi. Tým dochádza k zásahu do jeho práva na súkromie, ktorého súčasťou je aj právo na rodinný život, teda právo utvárať, udržiavať a rozvíjať vzťahy medzi členmi rodiny založené na silných citových väzbách. Žalobca sa objektívne nemôže venovať rodine v rozsahu v akom by chcel, ale najmä nemôže zo svojim časom voľne nakladať, nemôže sa venovať svojim záľubám. Pre nedostatok času

nemôže ani oddychovať, hoci relax je vzhľadom na rizikovosť jeho práce nesmierne potrebný. Právo na odpočinok je u žalobcu permanentne niekoľko rokov porušované, napriek tomu, že plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadovali aj nasadenie vlastného života. Súd považuje pracovnú pozíciu žalobcu za vysoko zodpovednú, rizikovú a fyzicky aj psychicky náročnú. Pri stanovení náhrady za zásahy žalovaného do nemajetkovej sféry žalobcu - práva na odpočinok, súkromie a rodinný život, súd prihliadal na kritéria uvedené v bode 95. rozsudku Fuß, a na závažnosť ujmy, ktorá mu takým (dostatočne závažným) zásahom vznikla, na následky takým zásahom vyvolané, okolnosti zásahu a v neposlednom rade aj na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá je priznávaná všeobecnými súdmi v iných prípadoch, keď súdy aplikujú ustanovenie § 13 OZ.

7. Na náklade vyššie uvedených dôvodov súd dospel k záveru, že žalobca má nárok na primeranú finančnú náhradu vo výške 2.000 EUR, nakoľko porušením práva Únie bolo skutočne zasiahnuté do jeho osobnostnej sféry. V prevyšujúcej časti súd žalobu žalobcu zamietol, pretože žalobca nepreukázal, že by sa tento zásah negatívne odrazil napr. v jeho medziľudských vzťahoch alebo že by mal dopad na jeho zdravotný stav. Vzhľadom na absenciu takýchto následkov súd považoval sumu 2.000 EUR za primeranú. Zbral pritom v úvahu i skutočnosť, že žalobcovi priznanú výšku nemajetkovej ujmy súdy priznávajú v obdobných súdnych sporoch (napr. rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9CoPr/1/2019, 6CoPr/2/2019, 3CoPr/229/2019, 1CoPr/8/2019).

8. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s článkom 4 ods. 2 základných princípov CSP, na základe čoho žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 100% (zo súdom priznanej sumy 2.000 EUR), pretože stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu.

9. Proti rozsudku podal žalovaný v zákonnej lehote odvolanie v rozsahu jeho výrokov I. a III. z odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP. V odvolaní namietal nedostatok právomoci súdu s odôvodnením, že na to, aby súd mohol konštatovať odôvodnenosť uplatneného nároku, musel žalobca v prvom rade preukázať, že zákon č. 315/2001 Z.z. prebral Smernicu 2003/88/ES (ďalej aj smernica) nesprávne, t.j. žalobca by musel poukázať na také ustanovenia zákona č. 315/2001 Z.z., ktoré by boli v rozpore so smernicou. Súd konštatoval, že obsah smernice bol do tohto zákona prebratý nesprávne. Ak sa však súd chcel dostať do pozície orgánu, ktorému je zverená právomoc posudzovať súlad slovenských zákonov so smernicou EÚ, tak toto právo bez akýchkoľvek pochybností nespadá do kompetencie súdu a súd nemá zverenú právomoc na porovnanie súladu, resp. nesúladu zákona č. 315/2001 Z.z. so smernicou, ani v prípade žalobcu. Súd si takýto záver nemohol osvojiť ani ako predbežnú právnu otázku. Aby mohol súd konštatovať, že došlo k porušeniu práva Únie Slovenskou republikou, musel by najskôr rozhodnúť, že zákon č. 315/2001 Z.z. nesprávne prebral smernicu do slovenského právneho poriadku. Súd prvej inštancie sa vôbec nezaoberal, či do jeho právomoci vôbec patrí posudzovanie takto nastolenej otázky a v tomto smere rozsudok podľa jej názoru vykazuje znaky arbitrárnosti. V súvislosti so vznesenou námietkou pasívnej vecnej legitímácie žalovaného zdôraznil, že v prípade transponovania, t.j. prebratia konkrétneho znenia alebo obsahu smernice do vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu, je prebratie smernice premietnuté do podoby a textu právneho predpisu, ktoré musia byť s obsahom alebo znením smernice v súlade. Pokiaľ sa žalobca domnieval, že Slovenská republika v pôsobnosti Ministerstva vnútra SR nesprávne prebrala smernicu do zákona č. 315/2001 Z.z., žalobca musel preukázať, v čom vidí zásadné pochybenie, pre ktoré by mohla vzniknúť škoda. Pokiaľ žalobca v žalobe pripúšťa, že zákon č. 315/2001 Z.z. výslovne neustanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich služobného času, ani neobsahuje ustanovenie stanovujúce dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín, táto skutočnosť neznamená, že by smernica bola do zákona č. 315/2001 Z.z. prebratá nesprávne. Podľa názoru žalovaného nebolo jeho povinnosťou skopírovať doslovné znenie každého ustanovenia smernice do textu zákona č. 315/2001 Z.z. a žiadne ustanovenie tohto zákona nie je možné považovať za rozporné so smernicou. Pokiaľ ide o aplikáciu, t.j. použitie konkrétnych článkov smernice na konkrétny prípad, porušenie smernice môže byť spôsobené až aplikáciou jednotlivých ustanovení smernice, ak si adresát účinkov smernice vyložil jej ustanovenia v rozpore s jej obsahom. Až nesprávna aplikácia smernice by mohla v konečnom dôsledku založiť prípadný nárok na náhradu škody. V tomto rozsahu je podľa názoru žalovaného nevyhnutné, aby sa prebratie a aplikácia smernice rozlišovali. Pripomenul, že žalobca namietal nesprávne prebratie smernice, nie však jej aplikáciu v individuálnom prípade žalobcu a Slovenská republika teda nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu smernice na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa. Žalovaný v tomto súdnom konaní – Slovenská republika, ktorá podľa žalobcu má zodpovedať za škodu, ktorá mala vzniknúť nesprávnym prebratím

(nie aplikáciou) smernice, však nie je zamestnávateľom žalobcu a ani orgánom, ktorý by sa na aplikácii smernice podieľala. Podľa názoru žalovaného sa miera zodpovednosti za prípadný vznik škody musí medzi dvomi samostatnými subjektmi (Slovenskou republikou a Ministerstvom vnútra SR) rozlišovať. Pokiaľ aj súd konštatoval, že aplikácia smernice na služobný pomer žalobcu bola nesprávna, nijako táto skutočnosť nesúvisí so zodpovednosťou Slovenskej republiky za správnosť prebratia smernice do svojho právneho poriadku. V tomto smere mal za to, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, čo predstavuje odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP.

10. Odvolateľ v ďalšom namietal a mal za to, že súd nesprávne právne posúdil aj pôsobnosť smernice, ktorá sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu. V tomto smere odcitoval článok 1 ods. 2, ods. 3, ods. 4, článok 2 ods. 1 a 2 Smernice 89/391/EHS. Odvolateľ z uvedeného vyvodil záver, že rozsah pôsobnosti Smernice 2003/88/ES je pozitívne vymedzený v článku 2 ods. 1 Smernice 89/931/EHS, ako aj negatívne v článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS. Inak povedané, Smernica 2003/88/ES sa neuplatňuje na odvetvia činnosti, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. Smernica 2003/88/ES sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu, a preto jej ustanovenia nemohli byť porušené tak, ako to tvrdí žalobca. Podľa názoru žalovaného, štátnu službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykonávajúcej zásahovú činnosť možno subsumovať pod negatívne vymedzenie pôsobnosti Smernice 89/391/EHS v článku 2 ods. 2. Oproti štandardným pracovnoprávnym vzťahom štátna služba príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykazuje aj špecifiká štátnej služby príslušníkov policajného zboru, ako aj profesionálnych vojakov. Preto úlohy, ktoré príslušníci Hasičského a záchranného zboru plnia, možno subsumovať pod pojem osobitné činnosti služieb civilnej ochrany v zmysle článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS. V tejto súvislosti odcitoval tiež § 12 zákona č. 42/1994 Z.z., § 3 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 315/2001 Z.z. a § 8 ods. 1, § 12 ods. 1 zák. č. 129/2002 Z.z. Z uvedených právnych predpisov vyplýva, že Hasičský a záchranný zbor, resp. jeho príslušníci vykonávajúci zásahovú činnosť, plnia okrem úloh na úseku ochrany pred požiarimi aj úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, predovšetkým v oblasti priameho výkonu záchranných činností a z toho dôvodu sú činnosti vykonávané príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru pri zásahovej činnosti práve tými osobitnými činnosťami služieb civilnej ochrany, na ktoré sa Smernica 89/391/EHS nevzťahuje. Pokiaľ ide o rozhodnutie vo veci V-429/09, toto sa týka navyše mestského hasiča, ohľadne ktorého režim výkonu hasičských činností v takomto zariadení a štruktúre mestských hasičov je odlišný od režimu, v akom fungujú príslušníci Hasičského a záchranného zboru v Slovenskej republike. Uzavrel preto, že žalobcovi, pokiaľ sa na jeho činnosť nevzťahujú príslušné ustanovenia smernice, nemohla vzniknúť žiadna škoda.

11. K uplatnenej náhrade škody poukázal na všeobecné podmienky vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora, ktoré musia byť kumulatívne splnené pre úspešné uplatnenie si nároku na náhradu škody za porušenie práva únie a ktoré sú definované: 1/ cieľom porušenej právnej normy únie, ktorou je priznať jednotlivcom práva, 2/ porušenie je dostatočne závažné a 3/ medzi týmto porušením a škodou spôsobenou jednotlivcom, existuje príčinná súvislosť. Mal za to, že žalobca neosvedčil, aby mu vznikol nárok na náhradu škody. Zdôraznil, že počas služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, pričom má byť pripravený na výkon práce na požiadanie svojho zamestnávateľa. Pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti a rovnako tak pri nariadenej služobnej povinnosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený, resp. vymedzený priestor na odpočinok, čo znamená, že zamestnávateľ vytvára podmienky na oddych (spánok) zamestnanca. V čase služobnej pohotovosti sa preto od žalobcu nevyžaduje aktívna činnosť. Počas služobnej pohotovosti žalobca nemusí uskutočňovať žiaden výkon práce z vlastnej iniciatívy, ale len na základe pokynu zamestnávateľa. Žalobca teda nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Napriek tomu, zamestnávateľ žalobcovi vypláca dohodnutú odmenu za takto strávený čas, t.j. nielen za vykonanú prácu, ale aj za neaktívnu časť práce, za ktorú žalobca dostáva pracovnú odmenu, ktorou mu zamestnávateľ kompenzuje to, že v prípade potreby bude k dispozícii. Napriek týmto skutočnostiam súd dospel k záveru, že služobná pohotovosť, ktorú žalobca vykonáva a za ktorú je riadne odmeňovaný, je pracovným časom a má sa tak zarátavať do pracovného fondu, čo však samo o sebe nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody. Poškodená osoba musí totiž vyvinúť primerané úsilie, aby obmedzila rozsah škody (rozsudky Mulder a i./ Rada a komisia, C-104/89 a C-37/90). Súdny dvor v rozhodnutí C-429/09 uviedol, že smernica 2003/88 neobsahuje ustanovenie týkajúce sa náhrady škody vzniknutej porušením jej ustanovení, je preto na

vnútroštátnom práve dotknutého členského štátu, aby určilo, či škoda musí byť nahradená udelením dodatočného náhradného voľna alebo finančným odškodnením. Čo sa týka posúdenia, či a v akej miere došlo v prípade žalobcu k porušeniu práva na maximálny 48-hodinový týždenný pracovný čas, bolo by potrebné zo strany žalobcu preukázať, či skutočne pracoval nad takýto limit za rozhodné obdobie a tiež bolo potrebné zohľadniť nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v období 6 mesiacov, čím sa však súd nezaoberal. Odvolateľ má za to, že tabuľky priložené k žalobe nemožno považovať za dôkaz, ktorý by preukazoval výšku ujmy. K tomu podotkol, že dôkazné bremeno v sporovom konaní zaťažuje žalobcu a s ohľadom na zásadu kontradiktórnosti je úlohou žalobcu, resp. jeho zástupcu označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie v súlade s princípom hospodárnosti, teda na začiatku konania. Žalovaný má za to, že žalobca nepreukázal a ani riadne neodôvodnil výšku ujmy, ktorá mu mala byť spôsobená. Súd prvej inštancie nárok na náhradu škody subsumoval pod ustanovenie Občianskeho zákonníka v podobe nemajetkovej ujmy. Výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú súd vo svojom rozhodnutí žalobcovi priznal, žalovaný považuje za zjavne neprimeranú, a to aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmou žalobcu podľa jeho názoru podstatne vyššia. V zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, náhrada nemajetkovej ujmy musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti, pričom pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy. Tiež mal za to, že žalobca a ani jeho zástupca nepreukázal zásah do rodinného života, či nepriaznivost' zdravotného stavu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej miere, ktorá by odôvodňovala výšku súdom priznanej sumy. Náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch môže súd podľa § 13 ods. 2 OZ priznať len ako sekundárnu kompenzáciu, ak by iná náprava nebola možná v zmysle § 13 ods. 1 OZ, avšak vždy len vtedy, ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby, alebo jej vážnosť v spoločnosti, ktorú treba riadne a konkrétne preukázať. Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (t.j. materiálnej satisfakcie) je vždy v závislosti na individuálnych okolnostiach daného prípadu existencia závažnej ujmy, ktorú treba riadne a konkrétne preukázať. Za závažnú ujmu sa v zmysle ustálenej judikatúry môže považovať ujma, ktorú utrpela fyzická osoba, vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, trvanie zásahu alebo celkový dopad a dôsledky. Pritom však nemôžu byť rozhodujúce subjektívne pocity adresáta zásahu, ale objektívne hľadisko. Keď sa žalobca domáha náhrady nemajetkovej ujmy, musí na konkrétnych skutkových okolnostiach preukázať, že zásah nielen mohol, ale aj skutočne vyvolal následnú reakciu v jeho súkromnom živote, rodinnom prostredí, profesionálnej sfére, či v inom prostredí. Zo strany žalobcu nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by utrpel ujmu, ktorá by v značnej miere znížila jeho dôstojnosť resp. vážnosť v spoločnosti. Žalobca sa nedomáha, aby sa upustilo od neoprávneného zásahu do jeho práva na ochranu jeho osobnosti, ani aby sa odstránili následky takéhoto zásahu. Žaloba tak vôbec nerieši (údajný protiprávny) stav do budúcnosti, naopak vytvára priestor pre opätovné čiastkové žaloby. Z obsahu žaloby vyplýva, že žalobca vidí problém vo svojom (nedostatočnom) finančnom ohodnotení počas služobnej pohotovosti, keď sa domáha len (sekundárneho) finančného plnenia od Slovenskej republiky. Otáznym zostáva, akú inú činnosť by chcel žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti, kedy musí byť prítomný na pracovisku, keď tento čas pripadá na nočné hodiny, ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie a je objektívne (takmer) vylúčené, aby sa tento čas mohol využívať inou zmysluplnou činnosťou, prípadne ho plnohodnotne tráviť s rodinou. Preto sú úvahy súdu o porušení práva žalobcu na primeraný odpočinok a z toho vyplývajúceho zásahu do jeho osobnostných práv bezpredmetné, nakoľko žalobca nechce dosiahnuť zlepšenia, či úpravy svojej pracovnej pozície u zamestnávateľa. Osobitným spôsobom namietal tiež výrok o trovách konania, pokiaľ súd žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Odvolateľ sa s uvedeným nestotožnil a mal za to, že v danom prípade sa jedná o nesprávne právne posúdenie veci. Zo všetkých uvedených dôvodov navrhol odvolaciemu súdu zmeniť napadnutý rozsudok tak, že odvolací súd žalobu v celom rozsahu zamietne a žalovanému prizná náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

12. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu k vznesenej námietke nedostatku právomoci súdu zdôraznil, že každý vnútroštátny súd je povinný vykladať vnútroštátne ustanovenia čo najviac v súlade s právom Únie a musí rešpektovať prednosť únieového práva pred vnútroštátnym právom a nemôže sa zbaviť povinnosti uprednostniť únieovú normu pred vnútroštátnou normou. K tvrdenému nedostatku pasívnej legitímácie žalovaného uviedol, že žalobca žaluje Slovenskú republiku o náhradu škody za nesprávnu transpozíciu smernice EÚ, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR ako ústredný orgán štátnej správy pre Hasičský a záchranný zbor. K pôsobnosti Smernice 2003/88/ES zdôraznil, že významom a výkladom článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/ES sa zaoberali viaceré rozsudky ESD, výklad ktorých je všeobecne záväzný a s ktorým je tvrdenie žalovaného o tom, že sa príslušné ustanovenia smernice na prípad žalobcu nemôžu aplikovať, v nesúlade. V prípade Pfeiffer súd konštatoval, že: Čl. 2 ods. 2 Smernice

89/391 nevyklučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také, ale len určité osobitné činnosti týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice (C-397/01 bod 53). V dôsledku toho výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 Smernice 89/391 EHS bola prijatá len za účelom zabezpečenia riadneho fungovania služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu – napríklad katastrofa, pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre záchranné tímy (bod 55 rozsudku). Rovnako aj uznesenie ESD prijaté vo veci C-52/04 potvrdzuje, že na činnosti zásahových síl verejnej hasičskej služby sa nevzťahuje výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 Smernice č. 89/131/EHS, ale tieto činnosti naopak patria do pôsobnosti tejto smernice, pokiaľ sú vykonávané za obvyklých podmienok (bod 57). Pokiaľ ide o novšiu judikatúru ESD, možno spomenúť vec R. Matzaka, v ktorej súd rozhodol, že: Smernica 2003/88/ES sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, že sú zamerané na boj proti požiarom alebo poskytnutie pomoci iným spôsobom, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním zvereným príslušnej službe, a to aj vtedy, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojim charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov, ktorí ich vykonávajú, určitým rizikám, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie (C-518/15, bod 27). Tieto závery sú potvrdené aj Smernicou 2003/88/ES, ktorá v čl. 17 ods. 3 bod iii/ výslovne uvádza aj protipožiarne služby a služby civilnej ochrany. Okrem toho pripomenul, že takáto úprava by nemala žiadny zmysel, pokiaľ by bola takáto činnosť ako celok vylúčená zo Smernice 89/391/EHS, nakoľko v takomto prípade by sa na ňu nevzťahovala ani Smernica 2003/88/ES. Z týchto dôvodov nesúhlasil s tvrdením žalovaného, že Smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na protipožiarne služby a služby civilnej ochrany vykonávané hasičským a záchranným zborom. Preto aj pre výkon týchto služieb garantuje 48-hodinovú priemernú týždennú pracovnú dobu podľa čl. 6 ods. 2 písm. b) Smernice 2003/88/ES. K tvrdeniu žalovaného o odpočinku žalobcu počas pohotovosti poukázal na to, že ide o čas pracovnej pohotovosti, keď z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že čas, v rámci ktorého pracovník skutočne nevykonáva žiadnu činnosť v prospech zamestnávateľa, nepredstavuje nevyhnutne čas odpočinku na účely uplatnenia smernice 2003/88 (rozsudok C-514/20 bod 32.). Súdny dvor dospel k záveru, že v rámci tohto času pracovnej pohotovosti sa pracovník, ktorý je povinný zdržiavať sa na pracovisku a byť okamžite k dispozícii svojmu zamestnávateľovi, musí zdržiavať mimo svojho rodinného a sociálneho prostredia a má len malý priestor organizovať si čas, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje. Celú túto dobu treba kvalifikovať ako pracovný čas v zmysle smernice 2003/88 bez ohľadu na pracovnú činnosť skutočne vykonávanú pracovníkom počas uvedenej doby. Potom čl. 2 bod 1 Smernice 2003/88 je potrebné vykladať s prihliadnutím na čl. 31 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie, keď pod pojem pracovný čas v zmysle tejto smernice spadajú všetky časy pracovnej pohotovosti vrátane tých, ktoré boli zabezpečované vo forme nepretržitej dostupnosti. Zdôraznil, že požiadavky, ktoré Smernica 2003/88 uvádza v oblasti maximálneho pracovného času a minimálnej doby odpočinku predstavujú pravidlá sociálneho práva Únie osobitného významu, ktoré sa majú vzťahovať na každého pracovníka a ktorých dodržiavanie nemôže závisieť od úvah čisto ekonomickej povahy. Ustanovenia Smernice 2003/88 nemožno vykladať reštriktívne v neprospech práv, ktoré pracovníkovi vyplývajú z tejto smernice. Dal konajúcemu súdu do pozornosti konzistentnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov v tejto otázke (napr. rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp.zn. 11Co/90/2022, sp.zn. 2Co/20/2023), v ktorom tento okrem iného vyslovil: „Osobitne v prípade hasičov Súdny dvor túto otázku riešil v rozhodnutí C-429/09 G. Fuß, keď potvrdil, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas a nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas stanovený smernicou. Nie je tak podstatné, akým spôsobom žalobca vykonáva služobnú pohotovosť, či je alebo nie je povinný byť bdely a aktívny počas trvania služobnej pohotovosti, pokiaľ musí byť po stanovený čas k dispozícii zamestnávateľovi. Bez vplyvu na porušenie čl. 6 písm. b) smernice je preto aj skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť je vyplácaná odmena. K tvrdeniu žalovaného o odpočinku žalobcu počas pohotovosti poukázal na záver Súdneho dvora, podľa ktorého v rámci tohto času pracovnej pohotovosti sa pracovník, ktorý je povinný zdržiavať sa na svojom pracovisku a byť okamžite k dispozícii svojmu zamestnávateľovi, musí zdržiavať mimo svojho rodinného a sociálneho prostredia a má len malý priestor organizovať si čas, v rámci ktorého sa od neho výkon práce nepožaduje. Celú túto dobu treba preto kvalifikovať ako pracovný čas v zmysle smernice bez ohľadu na pracovnú činnosť skutočne vykonávanú pracovníkom počas uvedenej doby. Okrem toho dal do pozornosti aj konzistentnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov v tejto otázke, podľa ktorej nie je podstatné, akým spôsobom žalobca vykonáva služobnú pohotovosť, či je alebo nie je povinný byť bdely a aktívny počas trvania služobnej pohotovosti, pokiaľ musí byť pod stanovený čas k dispozícii zamestnávateľovi. Bez vplyvu na porušenie článku 6 písm. b) smernice je preto aj skutočnosť, že za pracovnú pohotovosť

je vyplácaná odmena (napr. rozsudok KS v Košiciach sp.zn. 11C/90/2020). V súvislosti s výpismi z dochádzkového systému SAP týkajúcimi sa žalobcu, pokiaľ žalovaný uviedol, že tabuľky priložené k žalobe nemožno považovať za dôkaz, túto námietku považoval za neopodstatnenú. Z predloženého výpisu z dochádzkového systému SAP, evidencia pracovného času žalobcu obsahuje plánované hodiny (PH), tiež skutočne odpracované hodiny (bez času služobnej pohotovosti - OH), výpis z dochádzkového systému SAP predložený súdu, za ten ktorý mesiac prestal byť plánovaným rozvrhom služobného času hneď po ukončení daného mesiaca, keď nadriadený žalobcu potvrdil do evidencie softvéru SAP skutočne odpracované hodiny žalobcu za daný mesiac bez času služobnej pohotovosti. Údaj o rozdiel medzi plánovaným a skutočne odpracovaným časom (RO) potvrdzuje reálne odpracované hodiny žalobcom za každý mesiac. V ďalšom nesúhlasil s námietkou žalovaného, že neboli splnené podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 OZ so zreteľom na povahu osobnostného práva, ktoré v danom prípade bolo porušené a jeho okolnosti nemožno podmieňovať možnosť uplatnenia peňažnej satisfakcie požadovaním následku, ktorým je v zmysle § 13 ods. 1 a 2 OZ zníženie dôstojnosti, resp. vážnosti žalobcu v spoločnosti, keď navyše občianskoprávne prostriedky sú § 13 OZ uvedené iba príkladom. Peňažná satisfakcia prichádza do úvahy tam, kde by satisfakcia podľa § 13 ods. 1 OZ sa nejavila ako postačujúca. Pretože v danom prípade z povahy porušeného práva a okolností, za ktorých došlo k porušeniu je dôvodný záver, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu ani žaloba na odstránenie následkov nie je na mieste a rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou sa rozumie predovšetkým ospravedlnenie, odvolanie výrokov a podobne. V rozpore s judikatúrou SD EÚ je tiež odvolacia argumentácia, že medzi porušením práva Únie a vznikom škody nie je príčinná súvislosť, pokiaľ žalobca nevyvinul primerané úsilie na zamedzenie vzniku škody. Článok 6 písm. b) smernice, avšak nevyžaduje, aby dotknutí pracovníci požiadali svojho zamestnávateľa o dodržiavanie minimálnych požiadaviek upravených týmto ustanovením, a preto predpoklady zodpovednosti žalovaného za škodu v kontexte uvedenej odvolacej námietky boli splnené. Pokiaľ v ďalšom žalovaný považoval výšku priznanej náhrady za neprimeranú, odkázal na ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorý k stanoveniu výšky nemajetkovej ujmy v skutkovo obdobných veciach vo svojich rozsudkoch uvádza, že vzhľadom na špecifickosť zásahu do osobnosti žalobcu v dôsledku porušenia práva Únie a trvania zásahu nie je dobré možné porovnanie s inými obdobnými prípadmi zásahov (napr. v prípade zásahov do osobnosti neoprávnenou kritikou, usmrtenie člena rodiny a podobne) z dôvodu rozdielnych skutkových okolností. Zo všetkých uvedených dôvodov navrhol odvolaciemu súdu napadnutý rozsudok ako vecne správne potvrdiť.

13. Žalovaný v odvolacej replike poukázal na to, že obsahom vyjadrenia žalobcu k odvolaniu je iba konštatovanie, že žalovaný v odvolaní poukazuje na svoju predchádzajúcu argumentáciu, keď sám žalobca vo svojom vyjadrení poukázal na svoje predchádzajúce tvrdenia. Zdôraznil, že rozsiahla právna argumentácia prezentovaná žalovaným v konaní nebola súdom správne aplikovaná, na základe čoho zotrval na podanom odvolaní.

14. Žalobca v odvolacej duplike oznámil, že zotrváva na svojich doterajších podaniach a vyjadreniach.

15. Odvolanie žalovaného bolo podané výlučne proti vyhovujúcemu výroku a výroku o trovách konania, preto zamietavý výrok v prevyšujúcej časti žaloby, ktorý odvolaním nebol napadnutý, nadobudol právoplatnosť a v odvolacom konaní nebol preskúmaný.

16. Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd prejednal odvolanie žalovaného ako podané včas oprávnenou osobou proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné, bez nariadenia odvolacieho pojednávania v zmysle ust. § 385 ods. 1 CSP a contrario v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 a § 380 CSP a z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov a dospel k záveru, že odvolaniu nie je možné vyhovieť.

17. Žalovaný v odvolaní uplatnil odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP, t.j. konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (d), súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam (f) a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (h).

18. Odvolací súd dospel k záveru, že tieto odvolacie dôvody nie sú naplnené.

19. Žalovaný v odvolaní argumentuje skutočnosťami, ktoré uvádzal už v konaní pred súdom prvej inštancie a s ktorými sa súd náležite a správne vysporiadal pri rozhodovaní daného sporu, preto jeho odvolacie námietky nie sú spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozsudku a neumožňujú prijať iné závery.

20. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, konštatuje správnosť jeho dôvodov a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia a k odvolacím námietkam dopĺňa nasledovné.

21. Žalovaný v odvolaní namietal nedostatok právomoci súdu v prejednávanom spore konať.

22. Otázkou právomoci súdu na prejednanie uplatneného nároku je potrebné posudzovať vo vzťahu k predmetu sporu, ktorý je vymedzený uvedením podstatných skutkových okolností, na ktorých sa zakladá nárok žalobcu.

23. Predmetom konania je nárok uplatnený v podobe peňažného plnenia majúceho povahu nemajetkovej ujmy, ktorá mala žalobcovi vzniknúť v dôsledku porušenia jeho práva na 48-hodinovú týždennú pracovnú dobu podľa Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES ako práva garantovaného právom Únie. Predmet sporu sa preto nepochybne týka práva Únie, pričom v tejto súvislosti je potrebné zaoberať sa otázkou vzťahu úniového a vnútroštátneho práva. V zmysle čl. 7 ods. 2 a 5, čl. 144 Ústavy SR a tiež čl. 3 CSP je súd viazaný medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Vzťah úniového a vnútroštátneho práva sa tak riadi zásadou prednosti a priameho účinku a tiež povinnosťou vnútroštátnych orgánov aplikovať normy komunitárneho práva ex officio. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len ESD) vo veci zodpovednosti členských štátov za porušenie práva Únie je založená na zásade pacta sunt servanda vyjadrenej v čl. 10 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, podľa ktorého sú členské štáty povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich im zo Zmluvy alebo z činnosti Spoločenstva a zdržať sa akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov Zmluvy alebo ohroziť reálne účinnok komunitárneho práva.

24. Predpoklady zodpovednosti za vzniknutú škodu v zmysle judikatúry ESD vychádzajú z absolútnej objektívnej zodpovednosti členského štátu za takto vzniknutú škodu a ide o prípady porušenia práva Únie členským štátom pre absentujúcu alebo nesprávnu transpozíciu smerníc, aplikáciu ustanovení vnútroštátneho právneho poriadku odporujúcu úniovému právu, vydanie súdneho alebo správneho rozhodnutia, ktoré je v rozpore s právom Únie a na prijatie alebo ponechanie v platnosti legislatívy, ktorá je v rozpore s právom Únie. Objektívna zodpovednosť členského štátu za vzniknutú škodu podľa judikatúry ESD nastáva, pokiaľ sú splnené kumulatívne jej tri predpoklady: a) porušenie úniovej normy s cieľom priznať jednotlivcom práva, b) porušenie úniového práva je dostatočne závažné, c) medzi porušením úniového práva členským štátom a škodou spôsobenou fyzickým a právnickým osobám existuje príčinná súvislosť.

25. Žalobca si neuplatňuje mzdový nárok, ale nárok na náhradu škody, ktorá mu mala vzniknúť porušením úniového práva. Jedine všeobecný súd je oprávnený a povinný rozhodnúť o tom, či bola jednotlivcovi spôsobená škoda nesprávnym prebratím práva Európskej únie, jeho nerešpektovaním a v akej výške. Prednosť komunitárneho práva a jeho priamy účinok, ako aj celý inštitút zodpovednosti členského štátu a uplatňovania si náhrady škody poškodenými subjektami, vyplývajú výlučne z judikatúry Súdneho dvora Európskych spoločenstiev. Povinnosť aplikácie komunitárneho práva Súdny dvor vysvetlil po prvýkrát v prípade Simmenthal, v ktorom riešil dôsledky priamej aplikovateľnosti ustanovení komunitárneho práva v prípade, ak bola s nimi v rozpore vnútroštátna norma. Zodpovednosť členských štátov v prípade porušenia komunitárneho práva je objektívna a absolútna, teda členský štát sa tejto zodpovednosti nemôže zbaviť a ani z nej exkulovať, a to bez ohľadu na to, ktorý orgán konajúci v mene členského štátu škodu spôsobil. Odvolacia námietka nedostatku právomoci súdu preto nie je dôvodná.

26. Žalovaný ďalej namietal, že nie je v spore pasívne legitimovaný. Tento odvolací dôvod nie je naplnený.

27. Podľa ustálenej judikatúry ESD v prípade neexistencie právnej úpravy Spoločenstva, patrí vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu, aby určil príslušné súdy a upravil procesné podmienky súdnych konaní určených k zaisteniu ochrany práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Spoločenstva. Členský štát je povinný poskytnúť náhradu za dôsledky spôsobenej škody v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi upravujúcimi zodpovednosť za škodu, pričom podmienky náhrady škody, ako i premlčanie práva na náhradu škody stanovenej vnútroštátnymi predpismi, musia byť v súlade s princípmi ekvivalencie (rovnocennosti) a efektivity.

28. Pokiaľ v prejednávacom prípade pre danú oblasť zodpovednosti štátu neexistuje špecializovaná vnútroštátna právna úprava, namiesto je využitie právnej úpravy, ktorá svojim obsahom a účelom je najbližšia v zmysle zásad analógie iuris a analógie legis rešpektujúc princípy únievého práva. Vnútroštátne právo Slovenskej republiky síce pozná osobitný zákon č. 514/2003 Z.z., ktorý upravuje otázku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, táto je však daná iba v prípade, pokiaľ existuje nezákonné rozhodnutie, či nesprávny úradný postup v príčinnej súvislosti, s ktorými vznikla tvrdená škoda. Sporná vec sa týka porušenia práva Únie, teda nejde o naplnenie zákonných predpokladov aplikácie zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z.z.

29. Niet ale prekážok, aby pasívne vecne legitimovaným subjektom v konaní o nároku na náhradu škody voči štátu bola Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR ako orgán, do pôsobnosti ktorého spadá aj Hasičský a záchranný zbor SR, ktorého príslušníkom bol žalobca v rozhodnej dobe. Súčasne Slovenská republika je garantom právnej úpravy vykonanej zákonom č. 315/01 Z.z. V prejednávacom prípade ide o objektívnu zodpovednosť štátu, ktorá tu existuje bez ohľadu na to, ktorý konkrétny verejný orgán sa porušenia práva únie dopustil, resp., ktorý z orgánov by mal mať povinnosť škodu podľa vnútroštátnych noriem nahradiť. Napokon, pasívna legitimácia žalovaného vyplýva z už spomínaného rozsudku Súdneho dvora EÚ sp. zn. C-429/09, z ktorého vyplýva, že zodpovednostným subjektom za prípadné porušenie práva Únie, ktoré vedie k vzniku škody spôsobenej jednotlivcom je štát, v ktorom takéto porušenie práva Únie nastalo, bez ohľadu na to, aký verejný orgán má podľa práva dotknutého členského štátu v zásade túto povinnosť nahradiť.

30. K tvrdeniu v odvolaní, že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z.z. nie je možné považovať za rozporné so Smernicou 2003/88/ES a v tejto súvislosti dôraz na rozdiel medzi pojmi prebratie smernice a aplikácia smernice, tiež k tvrdeniu, že smernica sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru a s tým spojený rozvrh služobného času nevzťahuje v plnom rozsahu, odvolací súd uvádza nasledovné.

31. Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48-hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa tak nadčasy, ako aj pracovnú pohotovosť, od ktorej povinnosti sa nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka. Ide teda o pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia. V článku takto uložená povinnosť členskému štátu v sebe zahŕňa na strane druhej nárok každého pracovníka na to, aby jeho priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval túto maximálnu hranicu, pričom ako už Súdny dvor viackrát rozhodol, členské štáty rozsah pôsobnosti Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES nemôžu jednostranne určiť tak, že uplatnenie tohto nároku každého pracovníka by viazali na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzili.

32. Čl. 1 ods. 3 smernice definuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činnosti, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na Čl. 2 Smernice 89/391/EHS. Spomínaná smernica podáva pritom výklad rozsahu svojej pôsobnosti nielen v pozitívnom slova zmysle, ale tiež v negatívnom slova zmysle, keď stanovuje výnimky rozsahu svojej pôsobnosti. Smernica sa neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napríklad v oblasti služieb civilnej ochrany. Z cieľa predmetnej smernice, ktorý je zameraný na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci a tiež z jeho znenia Čl. 2 ods. 1 a Čl. 2 ods. 2 prvého pododseku (zakotvujúceho výnimku rozsahu pôsobnosti smernice) vyplýva, že rozsah pôsobnosti tejto smernice je nutné chápať širšie a súčasne výnimku z pôsobnosti je potrebné vykladať zužujúco. Navyše Čl. 2 ods. 2 prvý pododsek smernice nevylučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také, ale len určité

ostatné činnosti týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice. Uvedené je potrebné vykladať spôsobom, že rozsah pôsobnosti smernice sa obmedzuje na prípady nevyhnutnej ochrany záujmov, ktoré dovoľuje smernice členským štátom chrániť. Upravená výnimka rozsahu pôsobnosti smernice má za úlohu zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku v prípade, že nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu, napríklad katastrofa, pre zásahové a záchranné tímy. Uvedené sa jasne odlišuje od štandardnej, základnej, obsahovej náplne činnosti a plnenia úloh žalobcu ako príslušníka Záchranného a hasičského zboru. Aj keď nemožno pochybovať o tom, že by služba žalobcu popri plnení úloh pri zdoľávaní požiarov zahrňovala (nezahrňovala) tiež úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, za obvyklých podmienok činnosti s ňou spojené možno vopred plánovať, vrátane pracovného času jej personálu, v súlade s úlohami, ktoré boli na ňu prenesené. Služba žalobcu sa teda nevyznačuje žiadnymi osobitosťami, ktoré by odporovali použitiu právnych noriem Spoločenstva v oblasti ochrany bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov, preto sa na ňu nevzťahuje vylúčenie pôsobnosti, ktoré vyplýva z Čl. 2 ods. 2 prvého pododseku Smernice 89/391/EHS, naopak na službu žalobcov sa predmetná smernica použije v plnom rozsahu.

33. Uvedený názor je podporený tiež závermi uznesenia Súdneho dvora vo veci C-52/04 Personalrat der Feuerwehr Hamburg, podľa ktorých Čl. 2 Smernice 89/391/EHS a Čl. 1 ods. 3 Smernice 2003/88/ES sa majú vykladať v tom zmysle, že činnosti vykonávané zásahovými silami takej verejnej požiarnej služby, akou je verejná služba, o ktorú ide v konaní vo veci samej, obvykle patria do pôsobnosti uvedených smerníc, takže Čl. 6 bod 2 Smernice 2003/88/ES v zásade bráni prekročeniu maximálnej hranice 48 hodín určenej ako maximálny týždenný čas vzťahujúcej sa aj na služby hliadky. Jeho prekročenie je však možné v prípade výnimočných okolností takej závažnosti a rozsahu, ktoré dočasne prevážia cieľ smerujúci k zabezpečeniu riadneho fungovania služieb nevyhnutných pre ochranu takých verejných záujmov, ako sú verejný poriadok, zdravie a bezpečnosť, nad cieľom spočívajúcim v zabezpečení bezpečnosti a zdravia pracovníkov pridelených do zásahových a záchranných jednotiek. Súdny dvor aj v tomto uznesení dospel k záveru, že jediným cieľom výnimky uvedenej v Čl. 2 odsek 2 prvého pododseku Smernice 89/391/EHS bolo zabezpečenie riadnej činnosti služieb nevyhnutných na účely ochrany bezpečnosti, zdravia, tiež verejného poriadku v prípade závažných a svojim rozsahom mimoriadnych okolností, napr. v prípade katastrofy, pre ktoré je charakteristická najmä skutočnosť, že môžu pracovníkov vystaviť rizikám, ktoré nie sú zanedbateľné, pokiaľ ide o ich bezpečnosť alebo zdravie, a ktoré, vzhľadom na ich povahu, nie je možné zohľadniť pri rozvrhu pracovného času zásahových a bezpečnostných zložiek.

34. Kritérium, ktoré používa zákonodarca Spoločenstva na určenie pôsobnosti Smernice 89/391/EHS sa nezakladá na príslušnosti pracovníkov k takým rozličným odvetviám činnosti, ktoré sú uvedené v Čl. 2 odsek 2 prvého pododseku tejto smernice, akými sú vo všeobecnosti ozbrojené sily, polícia, civilná ochrana, ale vyplýva výlučne z osobitnej povahy určitých osobitných úloh vykonávaných zamestnancami v týchto odvetviach, čo odôvodňuje výnimku z pravidiel stanovených v uvedenej smernici, a to z dôvodu absolútnej nevyhnutnosti zabezpečenia účinnej ochrany spoločnosti. Vzhľadom na to, že uvedené činnosti sa v ozbrojených silách a záchranných službách vykonávajú za zvyčajných okolností, patria do pôsobnosti Smernice 89/391/EHS.

35. Nie je preto dôvodná ani odvolacia námietka žalovaného o tom, že služobná činnosť žalobcu nepatrí do pôsobnosti Smernice 2003/88/ES.

36. K otázke (ne)súladu smernice s komunitárnym právom odvolací súd uvádza nasledovné.

37. Zákon o Hasičskom a záchrannom zbore č. 315/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov (ďalej len hasičský zákon) vo svojich ustanoveniach upravuje o.i. podmienky výkonu štátnej služby, do ktorých spadajú kategórie: týždenný služobný čas, nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, prestávky v štátnej službe, nepretržitý odpočinok medzi dvoma služobnými dňami, dĺžka nepretržitého odpočinku v týždni, dni služobného pokoja, štátna služba nadčas, služobná pohotovosť v štátnej službe príslušníkov a dovolenka.

38. Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES v zásade bráni prekročeniu maximálnej hranice 48 hodín určenej ako maximálny týždenný pracovný čas. Z citovaného zákona ale nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času.

39. Vnútroštátna právna úprava v zmysle zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu, rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný (pracovný) čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES.

40. Povinnosťou členských štátov je nielen dosiahnuť výsledok stanovený smernicou, ale aj ich povinnosť prijať všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie splnenia tejto povinnosti, ktorá sa vzťahuje na všetky orgány členských štátov.

41. Súdny dvor opakovane konštatoval, že pojem pracovný čas uvedený v Smernici 2003/88/ES je autonómny pojem práva EÚ, ktorý treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 tejto smernice vymedzuje pracovný čas ako „akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti“ a čas odpočinku ako „akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom“. Ako Súdny dvor zdôraznil vo svojej judikatúre, buď je určitý čas pracovným časom, alebo nie je. Normotvorca teda nepovažoval za vhodné stanoviť nijakú ďalšiu kategóriu alebo kategórie, podľa ktorých by umožnil určité rozlišovanie pracovného času a času odpočinku.

42. Súdny dvor v rozsudku vo veci C-518/15 Ville de Nivelles/Rudy Matzak predovšetkým zdôraznil, že členské štáty sa nemôžu, pokiaľ ide o určité kategórie hasičov prijatých do verejných hasičských služieb, odchýliť od súboru povinností vyplývajúcich z ustanovení smernice vrátane pojmov pracovný čas a čas odpočinku. Smernica neumožňuje ani to, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu pracovný čas, ako je definícia uvedená v tejto smernici. Smernica síce stanovuje možnosť členských štátov uplatňovať alebo prijímať ustanovenia, ktoré sú priaznivejšie pre ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov, ale táto možnosť sa neuplatňuje na definíciu pojmu pracovný čas. Toto konštatovanie potvrdzuje aj účel smernice, ktorý má zabezpečiť, aby sa definície v nej uvedené nemohli vykladať rôzne v závislosti od vnútroštátneho práva.

43. Žalobca ako hasič zamestnaný v rámci zásahovej služby, ktorá spadá do verejného sektora, odpracoval priemerný týždenný pracovný čas presahujúci priemerný týždenný pracovný čas stanovený v Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, z ktorého dôvodu sa môže dovoliť práva Únie na vyvedenie zodpovednosti orgánov dotknutého členského štátu s cieľom získať náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia tohto ustanovenia. V tejto súvislosti súd prvej inštancie správne posudzoval, či boli naplnené kumulatívnym spôsobom podmienky pre vyvedenie tejto zodpovednosti, pričom súdu súčasne nemožno vytýkať, že by jednotlivé predpoklady tejto zodpovednosti posúdil nesprávnym spôsobom.

44. Podmienky uplatnenia nároku na náhradu škody v danom prípade sú dané v zmysle judikatúry Európskeho súdneho dvora (rozsudok sp. zn. C - 429/09), podľa ktorého poškodení jednotlivci majú právo na náhradu škody, keď sú splnené tri podmienky a to 1. že cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva a porušenie je dostatočne závažné, 2. existencia škody a 3. priama príčinná súvislosť medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom.

45. Vo vzťahu k naplneniu prvej podmienky je možné konštatovať, že táto je v prejednávanom prípade splnená, pretože Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES predstavuje v rozsahu, v akom ukladá členským štátom maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, dôležité pravidlo sociálneho práva Únie, ktoré súčasne nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu a ktoré na strane druhej priznáva jednotlivcom právo, ktorého sa môžu dovoliť priamo pred vnútroštátnymi súdmi.

46. Podmienka dostatočne závažného porušenia práva Únie zahŕňa v sebe zjavné a závažné prekročenie hraníc voľnej úvahy členským štátom, v ktorej súvislosti má byť zohľadnený predovšetkým stupeň jasnosti a presnosti porušenej právnej normy, ako aj rozsah miery voľnej úvahy, ktorý porušená norma ponecháva vnútroštátnym orgánom. V každom prípade je porušenie práva Únie dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdného dvora v danej oblasti.

47. Pokiaľ žalobca odpracoval v rozhodnom období nad povolený limit práva EÚ, uvedené je v zjavnom rozpore s právom Únie určujúcim týždenný limit služobnej povinnosti, preto nemožno mať pochybnosti o dostatočne závažnom porušení práva Únie.

48. V tejto súvislosti možno poukázať tiež na rozsudok Súdneho dvora z 3. októbra 2000 C-303/98, tiež uznesenie z 3. júla 2001 C-241/99 a rozsudok z 9. septembra 2003 C-151/02, z ktorých vyplýva, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas v zmysle Smernice 2003/88/ES a teda, že tento pojem bráni vnútroštátnej právnej úprave ustanovujúcej priemerný týždenný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa takéto obdobie pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, prekročiť maximálnu týždennú hranicu upravenú v Čl. 6 písm. b) tejto smernice. Okrem toho Súdny dvor v rozsudku C-397/01 až C-403/01 vo veci Pfeiffer potvrdil uvedenú judikatúru týkajúcu sa obdoby pracovnej pohotovosti, ktorú odpracovali pracovníci spadajúci do oblasti civilnej obrany. Keďže Súdny dvor navyše zastával názor, že táto otázka súvisiaca s pojmom pracovný čas v zmysle Smernice 2003/88/ES neponecháva priestor na akékoľvek rozumné pochybnosti, prijal s prihliadnutím na už spomenutú judikatúru uznesenie Personalrat der Feuerwehr Hamburg, v ktorom rozhodol, že činnosti vykonávané zásahovými službami verejnej hasičskej služby – okrem prípadu výnimočných okolností – patria do rozsahu pôsobnosti Smernice 2003/88/ES, tak, že Čl. 6 písm. b) tejto smernice v zásade bráni prekročeniu 48-hodinovej hranice stanovenej pre maximálny týždenný pracovný čas vrátane zásahových služieb.

49. Vo vzťahu k splneniu podmienky existencie škody odvolací súd uvádza, že z európskej judikatúry vyplýva, že náhrada škôd spôsobených jednotlivcom porušením práva Únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu ich práv. Je na vnútroštátnom práve členských štátov, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektivity určili, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a tiež, aby definovali pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady.

50. Žalovaný sa neopodstatnene v súvislosti so vznikom tvrdenej škody bránil tým, že žalobca nepreukázal, že vyvinul akúkoľvek snahu na to, aby škode, resp. ujme predišiel. Odvolací súd vychádza jednak z priameho nároku každej dotknutej osoby domáhať sa voči členskému štátu náhrady škody a jednak z povinnosti každého členského štátu zabezpečiť dodržiavanie práva Únie. Uvedené namietanie by v praxi znamenalo prenášanie aktivity na jednotlivca, ktorému bola v dôsledku porušenia povinnosti členského štátu spôsobená škoda. Aj z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, aj keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať. Aj vzhľadom na postavenie žalobcu ako slabšej strany vo vzťahu ku svojmu služobnému úradu, by podľa odvolacieho súdu takáto aktivita navyše bola zrejme kontraproduktívna.

51. Žalovaný sa ďalej v súvislosti so vznikom tvrdenej škody bránil tým, že z tabuľky nevyplýva, že žalobca počas celého žalovaného obdobia pracoval nad stanovený limit podľa čl. 6 písm. b) Smernice a že bolo potrebné zohľadniť nerovnomerné rozvrhnutie služobného času v referenčnom období 6 mesiacov. Uvedené je ale v rozpore so skutkovým zistením súdu, podľa ktorého v posudzovanom období po zohľadnení služobného pracovného času a nariadenej služobnej pohotovosti pracoval nad rámec 48-hodinového pracovného týždňa určeného čl. 6 písm. b) smernice. K námietke týkajúcej sa nerovnomerného rozvrhnutia služobného času u hasičov v období 6 mesiacov odvolací súd uvádza, že členské štáty sú povinné rešpektovať a garantovať priemerný 48-hodinový pracovný čas aj vo vzťahu k referenčnému obdobiu (porovnaj rozsudok ESD C-254/2018).

52. V súvislosti s uplatneným nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy súd správne tento nárok posúdil podľa zásad upravených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.

53. Podľa § 11 OZ, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

54. Predmetom ochrany podľa § 11 OZ sú osobné práva každej fyzickej osoby, ktoré ovplyvňujú rozvoj jeho osobnosti a sú s ním úzko späté. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je právo na

ochranu zdravia, ktoré má svoj základ v čl. 40 v Ústavy Slovenskej republiky. V pracovnoprávnej oblasti je právo na ochranu zdravia zabezpečované predovšetkým zavádzaním opatrení na zlepšenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov, do ktorých spadá tiež úprava pracovných podmienok a tiež organizácia pracovného času a odpočinku. V zmysle čl. 24 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, má každý právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky.

55. Žalobca od začiatku nárok spájal s porušením nároku na odpočinok, súkromia a rodinný život, a preto súd prvej inštancie správne posudzoval tento nárok ako nemajetkovú ujmu, ktorá mala žalobcom vzniknúť v dôsledku toho, že nad čas povolený právom Únie musel žalobca stráviť na pracovisku.

56. Normotvorca Smernice rady 89/391/EHS a tiež Smernice rady 2003/88/ES vychádzal z faktu, že z dôvodu vysokého výskytu pracovných úrazov a chorôb z povolania sa musia bezodkladne zaviesť alebo zlepšiť preventívne opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a zaistiť vyšší stupeň ich ochrany, pričom tento cieľ by sa nemal podriaďovať ekonomickým úvahám. Všetci pracovníci by mali mať primeranú dobu odpočinku, pričom pojem odpočinok sa musí vyjadriť v jednotkách času, t.j. dňoch, hodinách, resp. ich častiach. Pracovníkom Spoločenstva sa musí poskytnúť minimálne denný, týždenný a ročný čas odpočinku a primerané prestávky v práci. V tejto súvislosti je potrebné tiež zaviesť maximálnu hranicu týždenného pracovného času. Primeraný odpočinok znamená, že pracovníci majú pravidelný čas odpočinku, trvanie ktorého je vyjadrené v jednotkách času a ktorý je dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe, ani spolupracovníkom alebo iným osobám, a že si ani krátkodobo, ani dlhodobo nepoškodia zdravie.

57. Za skutkových okolností prejednávaneho prípadu, na strane žalobcu došlo k porušeniu jeho základného osobnostného práva – práva na ochranu zdravia spočívajúceho predovšetkým v porušení práva na primeranú dobu odpočinku.

58. Podľa § 13 OZ (1) Fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie. (2) Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

59. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že občianskoprávne prostriedky ochrany osobností sú uvedené iba príkladmo, z čoho súčasne vyplýva, že právna úprava nevyklučuje, aby poškodená fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany. Pokiaľ ide o uplatnenie peňažnej satisfakcie, táto prichádza do úvahy vždy, pokiaľ by sa nepeňažná satisfakcia (podľa ods. 1) nejavila ako postačujúca.

60. Pokiaľ vychádzame z povahy porušeného práva a z okolností, za ktorých k porušeniu došlo, žalovaný ako členský štát Únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, resp. prijal vnútroštátnu právnu úpravu v zmysle zák. č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore, ktorý umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu, rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, preto je v posudzovanej veci možné konštatovať, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu a tiež žaloba na odstránenie trvajúcich následkov, nie sú namieste, vzhľadom na zodpovednostný subjekt, ktorým je štát. Vzhľadom na tieto špecifiká rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou súdna prax rozumie predovšetkým ospravedlnenie, resp. odvolanie difamujúcich výrokov a podobne. Všetky spomínané občianskoprávne prostriedky ochrany osobnosti, ktoré odvolací súd vylúčil ako možné prostriedky, predstavujú prípad, kedy súdna prax nevyklučuje možnosť bez ďalšieho uplatniť z titulu uplatneného nároku požadované finančné zadosťučinenie. Podľa názoru odvolacieho súdu už samotná existencia zásahu do konštatovaných osobnostných práv žalobcov a jeho trvanie odôvodňujú požadovanie nemajetkovej ujmy v peniazoch ako účinný prostriedok ochrany osobnostných práv. Nedôvodná v tejto súvislosti je tiež odvolacia námietka, podľa ktorej sa súd nevysporiadal a nezdôvodnil, na základe akých dôkazov mal za preukázané, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby. K tomu odvolací súd upriamuje pozornosť na to, že dikcia zákona pre priznanie nemajetkovej ujmy požaduje splnenie

podmienky, podľa ktorej bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, iba príkladmo, čo vyjadruje slovami „najmä preto, že“.

61. Zákonodarcu nepodáva definíciu nemajetkovej ujmy a jej určenie čo do výšky je závislé na úvahe súdu. Nemajetková ujma sa prejavuje v ťažko definovateľnej sfére vnímania ťažkostí, nepohodlia, stresu a iných nežiaducich účinkov spojených so zásahom do základných ľudských hodnôt. Aj keď nemajetková ujma je škoda morálna, ideálna, imateriálna, prináleží za ňu poškodenému peňažná (materiálna) satisfakcia.

62. Pri rozhodovaní súdu o výške nemajetkovej ujmy v rámci voľnej úvahy, východiskom bude jej primeranosť; náhrada by mala byť taká vysoká, aby mohla splniť úlohu odškodňovacie, nielen symbolickú, na druhej strane však nemôže byť táto náhrada ani neprimerane vysoká.

63. Odvolací súd poukazuje na to, že nemajetková ujma je ujma, ktorá sa premieťa do psychickej sféry fyzickej osoby, a do jej postavenia v spoločnosti. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu. Výška náhrady nemajetkovej ujmy je určovaná základnými zákonnými kritériami, a to predovšetkým závažnosťou vzniknutej ujmy a okolnosťami za ktorých k porušeniu práva došlo. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú, pritom nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba. Samotná závažnosť ujmy v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch, súd musí prihliadnúť aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

64. Súd prvej inštancie v okolnostiach prípadu ustálil, že: Žalobca skutočne vykonáva náročnú prácu nad čas povolený právom únie, ktorá vyžaduje aby bol nepretržite dostupný a plne k dispozícii svojmu zamestnávateľovi. Tým dochádza k zásahu do jeho práva na súkromie, ktorého súčasťou je aj právo na rodinný život, teda právo utvárať, udržiavať a rozvíjať vzťahy medzi členmi rodiny založené na silných citových väzbách. Žalobca sa objektívne nemôže venovať rodine v rozsahu v akom by chcel, ale najmä nemôže zo svojim časom voľne nakladať, nemôže sa venovať svojim záľubám. Pre nedostatok času nemôže ani oddychovať, hoci relax je vzhľadom na rizikovosť jeho práce nesmierne potrebný. Právo na odpočinok je u žalobcu permanentne niekoľko rokov porušované, napriek tomu, že plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadovali aj nasadenie vlastného života. Súd považuje pracovnú pozíciu žalobcu za vysoko zodpovednú, rizikovú a fyzicky aj psychicky náročnú. Pri stanovení náhrady za zásahy žalovaného do nemajetkovej sféry žalobcu – práva na odpočinok, súkromie a rodinný život, súd prihliadal na kritéria uvedené v bode 95 rozsudku Fuß, a na závažnosť ujmy, ktorá mu takým (dostatočne závažným) zásahom vznikla, na následky takým zásahom vyvolané, okolnosti zásahu a v neposlednom rade aj na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá je priznávaná všeobecnými súdmi v iných prípadoch, keď súdy aplikujú ustanovenie § 13 OZ.

65. Odvolací súd dopĺňa, že žalobca vykonáva náročnú prácu a to nad čas povolený právom Únie. Službu vykonáva na pracovisku, kde musí byť fyzicky prítomný, aby bol nepretržite dostupný a pripravený okamžite v prípade potreby plniť svoje povinnosti. Tým dochádza k zásahu do jeho práva na súkromie, ktorého súčasťou je aj právo na rodinný život, teda právo utvárať, udržiavať a rozvíjať vzťahy medzi členmi rodiny, ktoré sú zvyčajne založené na silných citových väzbách. Žalobca sa objektívne nemôže venovať rodine v rozsahu, v akom by chcel, nemôže so svojim časom voľne nakladať, nemôže sa venovať svojim záľubám. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je aj právo na ochranu zdravia a v súvislosti s tým právo na primeraný odpočinok a zotavenie. Uvedené právo je u žalobcu permanentne niekoľko rokov porušované a to napriek tomu, že plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadujú aj nasadenie vlastného života. Práca žalobcu ako hasiča je nepochybne nielen náročná a riziková, ale aj veľmi dôležitá. O to viac sa javí potreba, aby žalobca ako hasič mal dostatok času na odpočinok, regeneráciu, súkromie, rodinný život, aby sa mohol venovať svojim záľubám.

66. Pokiaľ odvolateľ spochybňuje okolnosť, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcov uvažujúc, že otáznym zostáva, akú inú činnosť by chcel žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti, pokiaľ tento čas pripadá na nočné hodiny, ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie, odvolací

súd predmetnú polemiku odvolateľa považuje za úzkoprse chápanie dosahu predmetného zásahu do osobnostných práv žalobcov, keď podľa názoru odvolacieho súdu takýto zásah nemožno spájať výlučne s nočnými hodinami, pretože je potrebné si uvedomiť, že okolnosť, že osoba vykonávala služobnú pohotovosť, má nepochybne dopad aj na celý nasledujúci deň, pretože je rozdiel, či nasledujúci deň takáto osoba strávi po služobnej pohotovosti alebo po dni (noci) voľna. Uvedené je preto potrebné vnímať v širších súvislostiach, pretože porušenie práva na odpočinok má vplyv nielen na súkromný a rodinný život dotknutej osoby, ale aj na bezpečnosť práce a s tým spojenú ochranu zdravia.

67. Odvolací súd odkazuje tiež na rozhodovacia prax identického odvolacieho súdu v skutkovo a právne podobných súdnych sporoch (napr. sp. zn. 2Co/60/2019 zo dňa 5.3.2020 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 1.500 EUR, 5Co/163/2019 zo dňa 14.4.2022 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2.000 EUR, 11Co/222/2020 zo dňa 16.12.2020 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2.000 EUR, 5CoPr/11/2021 zo dňa 30.6.2022 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2.500 EUR).

68. Komplexným zhodnotením všetkých predchádzajúcich odsekov venujúcim sa výške nemajetkovej ujmy potom žalobcom uplatnená nemajetková ujma v súdom priznanej výške 2.000 EUR je primeranou výškou nemajetkovej ujmy, ktorá mu vznikla, pretože spĺňa odškodňovaciu úlohu, súčasne ešte nie je sumou neprimerane vysokou.

69. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok v jeho napadnutom výroku I. ako vecne správny v zmysle ust. § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

70. Odvolateľ podal odvolanie tiež proti výroku o trovách konania. Ako vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozsudku, súd napriek tomu, že žalobu čiastočne zamietol, považoval za nevyhnutné priznať nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, pretože stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu.

71. Odvolací súd s týmto záverom súdu súhlasí.

72. Niet pochýb o tom, že Civilný sporový poriadok, na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, nemá výslovné ustanovenie, ktorým by uvažovalo o priznaní plnej náhrady trov konania napriek iba čiastočnému úspechu jednej zo strán sporu z dôvodu, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu (porovnaj § 142 ods. 3 OSP). Napriek tomu ale naďalej je tu skupina súdnych sporov sporového charakteru, z povahy ktorých vyplýva, že konkrétna výška plnenia závisela od úvahy súdu. Medzi takéto konanie patrí tiež konanie o náhradu nemajetkovej ujmy, ako je tomu v prejednávanom prípade. Preto niet žiadneho rozumného dôvodu aplikujúc princíp spravodlivého súdneho konania, neprihliadnuť na to, že výška plnenia (náhrada nemajetkovej ujmy) bola závislá od úvahy súdu, a teda ide o prípad odôvodňujúci osobitné posudzovanie úspechu a neúspechu v konaní s dôsledkami na rozhodovanie o trovách konania, čo v konečnom dôsledku korešponduje so samotným zámerom novej právnej úpravy Civilného sporového poriadku, ktorým nebola snaha zákonodarcu sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania koncepčne odchýliť od pravidla pôvodne vyjadreného v § 142 ods. 3 OSP (pozri Nález Ústavného súdu SR zo dňa 4.2.2021 sp. zn. III. ÚS 475/2018).

73. Odvolací súd preto rozsudok súdu aj v jeho výroku o trovách konania ako vecne správny potvrdil (§ 387 ods. 1 CSP).

74. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. Žalovaný bol v odvolacom konaní neúspešný, nemá preto nárok na náhradu trov odvolacieho konania. V odvolacom konaní úspešnému žalobcovi preto odvolací súd priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu, o výške ktorých rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozhodnutia v zmysle ust. § 262 ods. 2 CSP.

75. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1, 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1, 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).